

Sanskrit
Paper II
संस्कृतम्
द्वितीयं प्रश्नपत्रम्

समयः : ८ निमेषाः]

[पूर्णाङ्काः : 100

- सूचना : (i) अस्मिन् पत्रे पञ्चाशद् बहुविकल्पाः प्रश्नाः सन्ति ।
(ii) प्रतिप्रश्नं द्वौ अङ्कौ स्तः ।
(iii) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. चत्वारिंशदक्षरपरिमितं छन्दः किम् ?

- (A) गायत्री
(B) त्रिष्टुप्
(C) पङ्क्तिः
(D) जगती

2. अधोनिर्दिष्टेषु युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) गोत्रमण्डलम् (p) सप्तमण्डलम्
(b) शतर्चिनः मण्डलम् (q) नवममण्डलम्
(c) क्षुद्रसूक्तानां मण्डलम् (r) दशममण्डलम्
(d) पवमानमण्डलम् (s) प्रथममण्डलम्

- (A) ap bq cr ds
(B) ap bs cr dq
(C) as bp cq dr
(D) ar bp cq ds

3. ऋग्वेदस्य ब्राह्मणम् –

- (A) तैत्तिरीयब्राह्मणम्
(B) गोपथब्राह्मणम्
(C) ऐतरेयब्राह्मणम्
(D) आर्षेयब्राह्मणम्

4. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) शांखायानश्रौतसूत्रम् अथर्ववेदस्य वर्तते ।
(b) वाधूलश्रौतसूत्रम् कृष्णयजुर्वेदस्य वर्तते ।
(c) लाट्यायनश्रौतसूत्रं सामवेदस्य वर्तते ।
(d) वैतानश्रौतसूत्रं शुक्लयजुर्वेदस्य वर्तते ।

- (A) सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम्
(B) असत्यम् असत्यम् असत्यम् असत्यम्
(C) असत्यम् सत्यम् सत्यम् असत्यम्
(D) सत्यम् असत्यम् सत्यम् असत्यम्

5. ऋग्वेदस्य प्रथमसंस्करणं केन कृतम् ?
- (A) विल्सन्
(B) मैक्समुल्लरः
(C) याकोबी
(D) तिलकः
6. वेबरमहोदयेन स्वीकृतः ऋग्वेदीयः कालखण्डः –
- (A) ख्रिस्तपूर्वम् 1200–1500
(B) ख्रिस्तपूर्वम् 1000–1200
(C) ख्रिस्तपूर्वम् 2500–4500
(D) ख्रिस्तपूर्वम् 4500–6000
7. विश्वामित्रनदीसूक्तम् ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले अन्तर्भवति ?
- (A) प्रथमे
(B) तृतीये
(C) सप्तमे
(D) दशमे
8. 'भिषजांभिषक्तमः' इति कस्य विशेषणम् ?
- (A) रुद्रस्य
(B) वरुणस्य
(C) सोमस्य
(D) अश्विनोः
9. ऋग्वेदसर्वानुक्रमणी केन रचिता ?
- (A) आत्रेयेण
(B) शौनकेन
(C) शाकल्येन
(D) कात्यायनेन
10. शिक्षाव्याकरणच्छन्दसां समाहारः कस्मिन् ग्रन्थे विद्यते ?
- (A) सूत्रग्रन्थे
(B) निरुक्ते
(C) प्रातिशाख्ये
(D) ब्राह्मणग्रन्थे
11. 'चतुरध्यायिका' कस्य वेदस्य प्रातिशाख्यं भवति ?
- (A) ऋग्वेदस्य
(B) सामवेदस्य
(C) यजुर्वेदस्य
(D) अथर्ववेदस्य
12. 'सूनरी' इति कस्याः विशेषणम् ?
- (A) वाचः
(B) पृथिव्याः
(C) सरमायाः
(D) उषसः

13. वेदान्तसारस्य प्रथमश्लोके सदानन्दः कमाश्रयते ?
- (A) ब्रह्म
(B) ईश्वरम्
(C) विष्णुम्
(D) आत्मानम्
14. सदानन्दस्य गुरोर्नामधेयं किम् ?
- (A) वरुणः
(B) रामानुजः
(C) अद्वैतानन्दः
(D) अद्वयानन्दः
15. वेदान्तसारे आदौ कस्य लक्षणं वर्णितम् ?
- (A) कर्मिणः
(B) शास्तुः
(C) अधिकारिणः
(D) ईश्वरस्य
16. सांख्यमतेन 'लघु प्रकाशकमिष्टं' किम् ?
- (A) रजः
(B) सत्त्वम्
(C) तमः
(D) महत्
17. सांख्यमतेन कैवल्यं कीदृशं भवति ?
- (A) ऐकान्तिकमात्यन्तिकम्
(B) सम्यग्ज्ञानाधिगमरूपम्
(C) सप्तरूपविनिवृत्तिः
(D) जरामरणादिदुःखनिवृत्तिः
18. सांख्यदर्शनरीत्या ऊर्ध्वगमनं केन भवति ?
- (A) ज्ञानेन
(B) धर्मेण
(C) वैराग्येण
(D) कर्मोपासनया
19. 'अग्निना सिञ्चति' इति वाक्यं प्रमाणं न, कस्मात् ?
- (A) अनुभवविरोधात्
(B) योग्यताविरहात्
(C) आकांक्षाविरहात्
(D) सान्निध्यभावात्
20. सविकल्पकप्रत्यक्षं कीदृशं भवति ?
- (A) विकल्पसहितम्
(B) सप्रकारकम्
(C) निष्प्रकारकम्
(D) विशेषणविहीनम्

21. आश्रयासिद्धस्य उदाहरणं किम् ?
 (A) शब्दो नित्यः कृतकत्वात्
 (B) गगनारविन्दं सुरभ्यरविन्दत्वात्
 (C) शब्दो गुणः चाक्षुषत्वात्
 (D) वह्निरनुष्णः द्रव्यत्वात्
22. तर्कसंग्रहदीपिकाकारः कः ?
 (A) केशवमिश्रः
 (B) गणेशदीक्षितः
 (C) अन्नंभट्टः
 (D) जयन्तभट्टः
23. अन्नंभट्टमतेन 'यत्समवेतं कार्यमुत्पद्यते' तत् किम् ?
 (A) असमवायिकारणम्
 (B) समवायिकारणम्
 (C) निमित्तकारणम्
 (D) असाधारणकारणम्
24. 'पर्वतो वह्निमान्' इति कस्यावयवस्य उदाहरणम् ?
 (A) हेतोः
 (B) उपनयस्य
 (C) प्रतिज्ञायाः
 (D) निगमनस्य
25. शौरसेनी इतीयं भाषा कस्मिन् परिवारे समाविष्टा ?
 (A) आधुनिकार्यभारतीयभाषापरिवारे
 (B) मध्यभारतीयार्यभाषापरिवारे
 (C) मूलार्यभाषापरिवारे
 (D) द्राविडभाषापरिवारे
26. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।
 (a) अ (p) महाप्राणः
 (b) ह (q) वर्गीयव्यञ्जनम्
 (c) च् (r) मूर्धन्यः
 (d) ण् (s) घोषः
 (A) as br cp dq
 (B) ap bs cr dq
 (C) as bp cq dr
 (D) aq bp cr ds

27. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।

- (a) सर्विलियमजोन्स्महोदयेन संस्कृतग्रीक-लैटिन्भाषाणां साम्यं दर्शितम् ।
 (b) पाणिनिना ऐतिहासिकभाषाविज्ञानं प्रणीतम् ।
 (c) ध्वनिशास्त्रं भारते परिणतफलम् ।
 (d) 'भाषणात् भाषा' इति सोस्यूरमहोदयस्य मतम् ।

- (A) सत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।
 (B) सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।
 (C) असत्यम्, सत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।
 (D) असत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।

28. संस्कृतभाषा भवति —

- (A) विभक्तिप्रधाना ।
 (B) प्रत्ययप्रधाना ।
 (C) व्यासप्रधाना ।
 (D) समासप्रधाना ।

29. अवेस्ताभाषा अन्तर्भवति —

- (A) Austro Asiatic भाषाकुले ।
 (B) द्राविडभाषाकुले ।
 (C) तिबेटीभाषाकुले ।
 (D) इन्दोईरानियनभाषाकुले ।

30. 'उपकृष्णम्' इति कः समासः ?

- (A) अव्ययीभावः
 (B) तत्पुरुषः
 (C) बहुव्रीहिः
 (D) केवलसमासः

31. 'द्विजार्थः' इति कः समासः ?

- (A) तत्पुरुषः ।
 (B) द्विगुः ।
 (C) बहुव्रीहिः ।
 (D) द्वन्द्वः ।

32. गुणसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?

- (A) अदेङ् गुणः
- (B) आद् गुणः
- (C) इको गुणवृद्धी
- (D) अतो गुणे

33. उपसर्जनसंज्ञा केन सूत्रेण विधीयते ?

- (A) उपसर्जनं पूर्वम्
- (B) गोस्त्रियोरुपसर्जनस्य
- (C) प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम्
- (D) वोपसर्जनस्य

34. 'विभाषा' इति संज्ञायाः कोऽर्थः ?

- (A) अन्यतरस्याम्
- (B) न वा
- (C) बहुलम्
- (D) वा

35. कानि पञ्च सर्वनामस्थानानि ?

- (A) सु औ जस् अम् औट्
- (B) सु अम् टा डे डसि
- (C) सु औ अम् औट् टा
- (D) सु टा भ्याम् भिस् शस्

36. 'निष्ठा' इति संज्ञा कयोः ?

- (A) तृन्तृचोः ।
- (B) शतृशानचोः ।
- (C) खिष्णुचखुकजोः ।
- (D) क्तक्तवत्वोः ।

37. 'अर्थो हि कन्या परकीय एव' पङ्क्तिरियं कस्मिन् काव्ये वर्तते ?

- (A) रत्नावल्याम् ।
- (B) अविमारके ।
- (C) अभिज्ञानशाकुन्तले ।
- (D) मृच्छकटिके ।

38. युगपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।

- (a) किरातार्जुनीयम्   (p) राजवाहनः ।
 (b) नैषधीयचरितम्   (q) खण्डकाव्यम् ।
 (c) मेघदूतम्   (r) दमयन्ती ।
 (d) दशकुमारचरितम्   (s) द्रौपदी ।

(A) *as bq cp dr*

(B) *as br cq dp*

(C) *ap bq cr ds*

(D) *ar bs cp dq*

39. ग्रन्थान् कालानुक्रमेण लिखत -

- (a) किरातार्जुनीयम् ।
 (b) नैषधचरितम् ।
 (c) शिशुपालवधम् ।
 (d) रघुवंशम् ।

(A) *d a c b*

(B) *a b c d*

(C) *b a c d*

(D) *d b c a*

40. 'इयं सा जातिस्त्यक्ता' - कस्येदं वचनम् ?

(A) अश्वत्थाम्नः ।

(B) चारुदत्तस्य ।

(C) श्रीरामस्य ।

(D) कर्णस्य ।

41. रघुवंशे कति सर्गाः सन्ति ?

- (A) एकोनविंशतिः
- (B) द्वाविंशतिः
- (C) अष्टादश
- (D) सप्तदश

42. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।

- (a) कविताकामिन्याः भासो हासो वर्तते ।
- (b) 'चारुदत्तम्' इत्यस्य काव्यस्य कर्ता शूद्रकोऽस्ति ।
- (c) 'न हि शक्या हि स्त्रियो रोद्धुं प्रस्थिता दयितं प्रति' इत्येतद्वाक्यं शकुन्तलायाः वर्तते ।
- (d) 'बुद्धचरितम्' इति काव्यम् अश्वघोषेण विरचितम् ।
- (A) असत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् ।
- (B) सत्यम् असत्यम् सत्यम् असत्यम् ।
- (C) सत्यम् असत्यम् असत्यम् सत्यम् ।
- (D) असत्यम् सत्यम् असत्यम् असत्यम् ।

43. 'समरव्यसनी प्रमादशून्यः' इति एतद्वर्णनं कस्य कवेः ?

- (A) भवभूतेः
- (B) भट्टनारायणस्य
- (C) शूद्रकस्य
- (D) श्रीहर्षस्य

44. 'यशोधनानां हि यशो गरीयः' इति पङ्क्तिः कस्मिन् काव्ये वर्तते ?

- (A) रघुवंशे ।
- (B) शिशुपालवधे ।
- (C) बुद्धचरिते ।
- (D) कुमारसम्भवे ।

45. 'दिष्ट्या मित्रकार्येण मे विनाशो न पुरुषदोषेण'
इत्येतद्वाक्यं कस्मिन् नाटके वर्तते ?
- (A) मुद्राराक्षसे ।
(B) अभिज्ञानशाकुन्तले ।
(C) स्वप्नवासवदत्ते ।
(D) उत्तररामचरिते ।
46. 'वक्रोक्तिः काव्यजीवितम्' इति केन
कथितम् ?
- (A) वामनेन
(B) उद्भटेन
(C) कुन्तकेन
(D) मम्मटेन
47. काव्यस्यात्मा कः ?
- (A) गुणः
(B) दोषः
(C) अलङ्कारः
(D) ध्वनिः
48. 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' इति केन उक्तम् ?
- (A) विश्वनाथेन
(B) रुद्रटेन
(C) श्रीशंकुकेन
(D) अभिनवगुप्तेन
49. मम्मटमतेन काव्यभेदः कतिविधः ?
- (A) एकविधः
(B) द्विविधः
(C) चतुर्विधः
(D) त्रिविधः
50. विश्वनाथमतमनुसृत्य जातिगुणद्रव्यक्रियासु कः
गृह्यते ?
- (A) सङ्केतः
(B) लक्ष्यार्थः
(C) वाच्यार्थः
(D) व्यङ्ग्यार्थः

FEB - 04213/II

ROUGH WORK

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

F

Paper-II SANSKRIT

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) .....

(Name) .....

2. (Signature) .....

(Name) .....

Seat No.

(In figures as in Admit Card)

Seat No. ....

(In words)

OMR Sheet No.

(To be filled by the Candidate)

FEB - 04213**Time Allowed : 1¼ Hours]****[Maximum Marks : 100****Number of Pages in this Booklet : 12****Number of Questions in this Booklet : 50****Instructions for the Candidates**

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of 50 objective type questions. Each question will carry two marks. All questions of Paper-II will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
  - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
  - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
  - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत 50 बहुपर्याय प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी आवश्यक तपासून पहाव्यात.
  - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
  - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
  - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काढा/निळ करावा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूप केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गाचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**